

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่

การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ (INSIGHT-WISDOM CULTIVATION)

ขอบเขตทั้งหมดของวินัยทางพุทธศาสนาและคำสอนทางพุทธศาสนาจบลงที่การบ่มเพาะ ปัญญา/วิปัสสนาญาณ (insight-wisdom) ตามทัศนะของพระพุทธเจ้า ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ การบ่มเพาะ การประพฤติทางจริยธรรม เป็นข้อกำหนดแรกในวินัย เป็นรากฐานที่ขาดไม่ได้ในการสร้าง การบ่มเพาะความสงบทางจิตและสติ — หรือที่เรียกอีกอย่างว่า การเจริญสมาธิภาวนา — และการเจริญสมาธิภาวนานั้นเป็นวินัยที่ได้มาซึ่ง ปัญญา/วิปัสสนาญาณ

ในการบรรลุ ปัญญา/วิปัสสนาญาณ บุคคลต้องมี สัมมาทิฐิ (Right View) นั่นคือความจริงพื้นฐานสามประการ, ไตรลักษณ์ (Three Characteristics of Existence): ประการแรก คือ ทุกข์ (dukkha) ประการที่สอง คือ สิ่งที่มีเงื่อนไขปรุงแต่งทั้งหมดไม่เที่ยง (all conditioned things are impermanent), เป็นสิ่งที่ผ่านไป, และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประการที่สาม คือ ไม่มีตัวตนถาวร (there is no permanent self) หรือวิญญูณ

องค์ประกอบที่สำคัญของ สัมมาทิฐิ คือความเข้าใจในหลักคำสอนทางพุทธศาสนาที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท (Dependent Origination) ซึ่งเป็นกฎแห่งความเป็นเหตุเป็นผล (the law of causation) ในหนังสือ Buddhism, the Light of Asia เคนเน็ธ ซีเอิน (Kenneth Ch'en) ได้อธิบาย ปฏิจจสมุปบาท ดังนี้:

"จาก อวิชชา (ignorance) เป็นเหตุ (pre) สังขาร (dispositions) จึงเกิดขึ้น จาก สังขาร เป็นเหตุ วิญญูณ (consciousness) จึงเกิดขึ้น จาก วิญญูณ เป็นเหตุ นามรูป (name and form) จึงเกิดขึ้น จากนั้นอายตนะ 6 (six sense organs), ผัสสะ (contact), เวทนา (sensations), ตัณหา (craving), อุปาทาน (grasping), ภพ (becoming), ชาติ (birth) และในที่สุด...

สรุปแก่นสาร: บทใหม่นี้เริ่มต้นด้วยการยืนยันว่า ปัญญา/วิปัสสนาญาณ คือเป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติทั้งหมด โดยมี ศีล เป็นรากฐาน และ สมาธิ เป็นเครื่องมือในการบรรลุ และปัญญา/วิปัสสนาญาณนั้นอยู่บนความเข้าใจใน ไตรลักษณ์ (ทุกข์, อนิจจัง, อนัตตา) นอกจากนี้ยังเริ่มอธิบายหลักการสำคัญของ ปฏิจจสมุปบาท (กฎแห่งความเป็นเหตุเป็นผล)

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 22)

พระธรรม (THE DHAMMA)

... แก่ชรา, โศกเศร้า, ความตาย, คร่ำครวญ, ความเจ็บปวดและความสิ้นหวัง"—สิบสองข้อในห่วงโซ่ของปฏิจจสมุปบาท

เพื่อช่วยให้แนวคิดที่ยากนี้มีความชัดเจนมากขึ้น ลองพิจารณาห่วงโซ่ในลำดับย้อนกลับ: ความแก่และความตาย (และการแสดงออกอื่น ๆ ของ ทุกข์) เชื่อมโยงกับ — สืบเนื่องมาจาก — การเกิด การเกิด เชื่อมโยงกับการ ยึดมั่น (ความผูกพันกับการดำรงอยู่) การยึดมั่น เชื่อมโยงกับ ตัณหา ตัณหา เชื่อมโยงกับ เวทนา ซึ่งมาจาก ผัสสะ ที่เชื่อมโยงกับ आयตนะ 6 आयตนะ เชื่อมโยงกับ กาย (นามรูป) ซึ่งเชื่อมโยงกับ วิญญาณ ซึ่งเชื่อมโยงกับ สังขาร ที่มาจาก อวิชชา จากการไม่รู้หรือการเพิกเฉยต่ออริยสัจสี่

มีเพียงการ ทำลายข้อต่อ ในห่วงโซ่ของปฏิจจสมุปบาทเท่านั้น — อันเป็นผลมาจากการดำเนินตาม อริยมรรคมีองค์แปด อย่างขยันขันแข็ง — ที่จะสามารถยุติวงจรของการเกิดใหม่และ บรรลุการตรัสรู้ ได้

ในการสอนทฤษฎีปฏิจจสมุปบาท พระพุทธเจ้าตรัสว่าจะเป็นประโยชน์หากจะคิดถึงมันดังนี้: "เมื่อสิ่งนี้มี, สิ่งนั้นจึงมี; เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้น, สิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น เมื่อสิ่งนี้ไม่มี, สิ่งนั้นจึงไม่มี; เมื่อสิ่งนี้ดับไป, สิ่งนั้นจึงดับไป" ดังนั้น ปฏิจจสมุปบาทจึงเป็นทฤษฎีเหตุและผลที่นำมาประยุกต์ใช้กับแนวคิดทางพุทธศาสนาเรื่องวงจรชีวิต

เพื่อเพิ่มพลังให้กับ สัมมาทิฐิ (Right View) ควรบ่มเพาะ สัมมาสังกัปปะ (Right Thought) ซึ่งหมายถึง แรงจูงใจที่ถูกต้อง และ ทศณคตที่ถูกต้อง สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการปลดปล่อยตนเองจากสิ่งที่พระพุทธรเจ้า เรียกว่า กิเลสสำคัญสามประการ (หรือความบกพร่องของลักษณะนิสัย): โลภะ, โทสะ และโมหะ

โดย โลภะ (ภาษาบาลี: lobha) หมายถึง การยึดมั่นและค้นหาความอยากได้

โดย โทสะ (ภาษาบาลี: dosa) หมายถึง ความโกรธ, ความเกลียดชัง, ความมุ้งม้าย และความเปิ่นปฏิบัติ

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 23)

การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ (INSIGHT-WISDOM CULTIVATION)

โดย โมหะ (ภาษาบาลี: moha) หมายถึง อวิชชา (ignorance) ของ อริยสัจสี่, อวิชชาของไตรลักษณ์ (ignorance of the Three Characteristics of Existence), หรือพูดง่ายๆ คือ การขาดปัญญา/วิปัสสนา ญาณ (lack of insight wisdom)

ชาวพุทธตะวันตกบางคน ด้วยเหตุผลที่กล่าวถึงในบทก่อนหน้านี้, หยุดการปฏิบัติสั้นกว่าการบ่มเพาะ ปัญญา/วิปัสสนาญาณ โดยจำกัดการปฏิบัติของตนไว้เพียงแค่การประพฤติทางจริยธรรมและการบ่มเพาะ ทางจิตเป็นหลักผ่าน สมถภาวนา แทนที่จะเป็น วิปัสสนาภาวนา ผู้ที่หยุดการปฏิบัติสั้นกว่าเป้าหมาย ดังกล่าวมักทำไปเพราะพวกเขากลัวว่าการบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณและการปฏิบัติวิปัสสนาจะ เรียกร้องมากเกินไปจนไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้, หรือเพราะพวกเขาไม่สามารถ ยอมรับแนวคิดเรื่อง อนัตตา (no-self) ได้ทั้งทางอารมณ์และสติปัญญา โดยปกติแล้ว บุคคลเหล่านี้ไม่ได้ เข้าถึงครูบาอาจารย์ทางพุทธศาสนาที่มีความชัดเจนหรือคำอธิบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เข้าใจง่าย

แม้จะหยุดสั้นกว่าการบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ พวกเขาก็รู้ว่าพวกเขาไม่สามารถเดินตามมรรคไปสู่เป้าหมายของการตรัสรู้ได้ แต่พวกเขาก็ยังเลือกดำเนินชีวิตต่อไป — และนั่นไม่ใช่สิ่งที่ผิด — เพื่อชีวิตที่มีศีลธรรมและวิถีชีวิตแห่งการเจริญภาวนา ไม่ว่าจะเป็นเพียงเล็กน้อยหรืออย่างไรก็ตาม พวกเขารู้ว่าในการเกิดครั้งต่อไป พวกเขาจะก้าวหน้าไปบนเส้นทางนั้น (และบางทีอาจจะก้าวต่อไปได้อีกในชาติหน้าของพวกเขา)

น่าเสียดายที่งานเขียนส่วนใหญ่เกี่ยวกับปัญญา/วิปัสสนาญาณทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เขียนโดยนักเขียนชาวเอเชีย มีความเป็นนามธรรมอย่างมาก ส่วนใหญ่นั้นเป็นเพราะวิธีการที่ชาวเอเชียเข้าใจสิ่งต่าง ๆ แตกต่างจากชาวตะวันตก — แนวคิดทางพุทธศาสนาเช่น ทุกข์ (dukkha), ความทุกข์ (suffering), ตัณหา (tanhā), อนิจจัง (anicca, impermanence), อนัตตา (anattā, no-self), กรรม (karma), เหตุและผล (cause-and-effect), การเกิดใหม่ (rebirth), และ นิพพาน (nirvāṇa) นักเขียนชาวเอเชียเข้าใจและซาบซึ้งในความหมายแฝงของคำบาลี (หรือสันสกฤต) เหล่านี้ โดยไม่ได้ให้นิยามคำศัพท์เหล่านั้นอย่างเพียงพอสำหรับผู้อ่านชาวตะวันตกบ่อยนัก

สรุปแก่นสาร: หน้านี้ปิดท้ายการอธิบาย กิเลส 3 ประการ โดยเน้นว่า โมหะ คือการขาดปัญญา/อวิชชา และอธิบายถึงสาเหตุที่ชาวพุทธตะวันตกหลายคนหยุดการปฏิบัติไว้ที่ สมถภาวนา (สมาธิ) โดยไม่ก้าวไปสู่ วิปัสสนา (ปัญญา) เนื่องจากความกลัวการเรียกร้องของการปฏิบัติและปัญหาการยอมรับแนวคิดเรื่อง อนัตตา นอกจากนี้ยังวิจารณ์งานเขียนของชาวเอเชียที่มักใช้คำศัพท์ทางพุทธศาสนาโดยไม่นิยามให้ชัดเจนพอสำหรับผู้อ่านชาวตะวันตก

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 24)

พระธรรม (THE DHAMMA)

... ทุกข์ (Dukkha) ได้รับการทบทวนไปแล้ว

ตัณหา (Tanhā) นั้นค่อนข้างคล้ายคลึงและเกี่ยวข้องกับ โลภะ (lobha) ที่กล่าวมาข้างต้น พระพุทธเจ้าทรงมองว่ามันคือ ความปรารถนาในความเป็นตัวตนชั่วนิรันดร์ (desire for eternal existence) ความเยาว์วัยตลอดไป (perpetual youth), สุขภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง (constant good health), ความสุขชั่วคราว (temporal happiness), และอื่น ๆ ซึ่งเป็น แหล่งกำเนิดของทุกข์, ความทุกข์ระทม, ความเจ็บปวด, และ ความทุกข์ ของมนุษย์ และอาจนำไปสู่การทำอันตรายผู้อื่นด้วย มันอาจนำไปสู่ความวิตกกังวลและความตึงเครียดภายในที่เกิดจากการดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ปรารถนา, ความกลัวที่จะไม่สำเร็จตามที่ได้บรรลุไปแล้ว, หรือความกลัวที่จะสูญเสียสิ่งที่ได้มาแล้ว มันดักจับเรา ความสุขที่ได้มาจากความปรารถนาทางประสาทสัมผัส, ความปรารถนาในความเป็นอยู่ชั่วนิรันดร์ หรือความอยากนั้น, ไม่สามารถ ตามที่พุทธศาสนากล่าวไว้, ตอบสนองความปรารถนาอันสูงสุดของเราได้

เรามีความปรารถนา (ตัณหา) พุทธศาสนาสอนไว้เช่นนั้น เพราะเรา ยึดติด ในแนวคิดของ "ตัวตน" (self) จากการยึดติดนี้เองที่เราปลดปล่อยตนเองอย่างมีสติและด้วยความเพียรพยายามอย่างแรงกล้าในการบ่มเพาะ ปัญญา/วิปัสสนาญาณ และเมื่อเราปลดปล่อยจากการยึดติดใน ตัณหา เราก็ปลดปล่อยจาก ทุกข์

อนิจจัง (Anicca) ในการนิยามศัพท์บาลีนี้ใน A Popular Dictionary of Buddhism คริสต์มาส ฮัมฟรียส์ (Christmas Humphreys) เขียนไว้ว่า: "พุทธศาสนาสอนว่าทุกสิ่งอยู่ภายใต้กฎแห่งเหตุและผล (law of cause and effect) และเป็นการสร้างของเหตุการณ์ก่อนหน้า และก็เป็นเหตุของผลที่ตามมาด้วย ดังนั้น ในความเป็นอยู่ จึงไม่มี สภาวะที่ไม่เปลี่ยนแปลง (no unchanging condition) ของการเป็นอยู่ แต่มีเพียง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง... อนิจจัง"

แม้ว่า อนิจจัง — การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง — จะเป็นลักษณะที่แน่นอนของทุกสรรพสิ่ง แต่ก็มีผู้ที่ไม่สามารถยอมรับ หรือ ไม่เต็มใจที่จะยอมรับความเป็นจริง นี้ และคนเหล่านี้ก็คือคนเดียวกันกับที่กล่าวว่า การหลงผิดของพวกเขา พระพุทธเจ้าตรัสว่า สร้างความเชื่อที่ผิดใน "ตัวตนถาวร" (permanent self) คนส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ยอมรับแนวคิดเรื่องอนิจจัง

สรุปแก่นสาร: หน้านี้ปิดท้ายการขยายความหลักธรรมสำคัญของพุทธศาสนา:

ตัณหา: คือความปรารถนาที่จะมีอยู่ชั่วนิรันดร์หรือความสุขชั่วคราว ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของทุกข์ และเชื่อมโยงกับการยึดติดใน "ตัวตน"

อนิจจัง: คือกฎที่ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและอยู่ภายใต้เหตุและผล การปฏิเสธความจริงนี้เป็นสาเหตุของความเข้าใจผิดในเรื่อง "ตัวตนถาวร"

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 25)

การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ (INSIGHT-WISDOM CULTIVATION)

... ถึงแม้พวกเขาจะมีความยากลำบากกับแนวคิดเรื่อง "อนัตตา" (no-self) ก็ตาม ปัญญา/วิปัสสนาญาณ จะช่วยให้คนเราสามารถรับมือได้กับทั้งสองแนวคิด

อนัตตา (Anattā) หรือ ไม่มีตัวตน (no-self) ผมขอหันไปอ้างอิงถึง เคนเน็ธ ซีเอน (Kenneth Ch'en) อีกครั้งในหนังสือ Buddhism, the Light of Asia สำหรับคำอธิบายที่เป็นประโยชน์เหล่านี้: "พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่าความเชื่อใน ตัวตนถาวร (permanent self) หรือ วิญญาณ (soul) เป็นการหลงผิดที่หลอกลวงที่สุดที่มนุษย์เคยสร้างขึ้นมา เพราะมันทำให้เกิด ความยึดมั่น (attachment), ความผูกพัน (adherence),

อัตตา (egoism), ความอยากในความสุขและชื่อเสียง (craving for pleasure and fame) ซึ่งในที่สุดก็นำไปสู่ ความทุกข์ (suffering)... พระองค์ทรงยืนยันว่าความเชื่อที่ผิดในตัวตนถาวรนี้เป็นผลมาจาก มโนทัศน์ที่ผิดพลาด (erroneous conception) เกี่ยวกับความเป็นหนึ่งเดียวเบื้องหลังธาตุต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นแต่ละบุคคล

"พระองค์ตรัสว่าพระองค์ได้ค้นหา ตัวตนถาวร (permanent self) หรือ ความเป็นหนึ่งเดียว นี้ทุกหนแห่ง แต่พบเพียงการรวมตัวกันของ ขันธ์ห้า (five khandhas หรือ aggregates) — รูป (material body), เวทนา (feelings), สัญญา (perceptions), สังขาร (predispositions / intentions and volitions หรือ mental formations), และ วิญญาณ (consciousness) ในช่วงเวลาใด ๆ ก็ตาม ตามทัศนะของพระองค์ เราคือองค์ประกอบชั่วคราวของขันธ์ห้า และเนื่องจากสิ่งเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ องค์ประกอบก็ย่อมเปลี่ยนแปลงด้วย ดังนั้น ทุกสิ่งที่เราเป็นอยู่จึงเป็น สิ่งมีชีวิตที่ต่อเนื่อง (continuous living entity) ซึ่งไม่คงอยู่ในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกันสองช่วงเวลาใด ๆ แต่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไปทันทีเมื่อมันเกิดขึ้น

"ทำไมเราจึงให้ความสำคัญมากกับสิ่งที่มีอยู่ชั่วคราวนี้ ซึ่งไม่มีตัวตนหรือวิญญาณถาวร? เมื่อเรายอมรับความจริงของการ ไม่มีอยู่ของตัวตน (non-existence of a permanent self) เมื่อเราเห็นว่าสิ่งที่เราเรียกว่า ตัวตน (self) นั้นเป็นเพียงกระแสที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของปรากฏการณ์ทางกายภาพและทางจิตใจ เราก็จะ ทำลายความปรารถนาและความสนใจที่เห็นแก่ตัว (selfish desires and self-interests) ของเราเอง และหยุดความทุกข์จากความวิตกกังวลและความผิดหวัง เราก็จะได้รับความสงบของจิตใจและความสงบเงียบ (peace of mind and tranquility)"

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 26)

พระธรรม (THE DHAMMA)

... บุคคลควรมีปัญญา พุทธศาสนาสอนไว้ ไม่ใช่ให้คิดว่า ฉันเจ็บปวด (I am in pain) แต่ให้คิดว่า มีความเจ็บปวด (there is pain); ไม่ใช่ว่า ฉันโกรธ (I am angry) แต่ให้คิดว่า มีความโกรธ (there is anger); ไม่ใช่ว่า ฉันมีความสุข (I am joyful) แต่ให้คิดว่า มีความสุข (there is joy) กล่าวโดยย่อคือ ไม่ใช่ "ฉันคือ" (I am) แต่เป็น "มีอยู่" (there is) และบุคคลควรตระหนักว่าสิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้น นั่นคือสิ่งใดก็ตามที่ "มีอยู่" — ความเจ็บปวด, ความรู้สึก, ความคิด, อารมณ์ — มันก็ดับไป (passes away) มันคือกฎของ อนิจจัง (impermanence) สิ่งใดเกิดขึ้นสิ่งนั้นก็ดับไป ดังนั้น บุคคลจึงควรตระหนักว่า "ฉัน" ("I") ถึงแม้จะเป็นคำที่จำเป็นและมีประโยชน์ในการสื่อสารทางสังคม แต่ก็ไม่ควรถูกมองว่าเป็น "ตัวตนถาวร" (permanent "self") มันไม่ควร ไม่สามารถ และไม่ควรถูกยึดมั่น

ชาวพุทธตะวันตกส่วนใหญ่ — นักวิชาการ, มืออาชีพ, นักเขียน, ศิลปิน, และคนอื่นๆ — มีแนวคิดที่เน้นสติปัญญา สำหรับพวกเขาแล้ว มีความขัดแย้ง (paradox) อยู่: ถึงแม้พวกเขาจะสามารถยอมรับด้วยสติปัญญาของพวกเขาได้ว่าสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับ "อนัตตา" (no-self) นั้นเป็นความจริง แต่เป็นเรื่องยากสำหรับพวกเขาที่จะยอมรับด้วยหัวใจ (อารมณ์ความรู้สึก) ของพวกเขา พวกเขากล่าวอย่างเปิดเผยว่าพวกเขาไม่มี "ตัวตน" ("self") ซึ่งทำให้พวกเขาควบคุมสติปัญญาและอารมณ์ของตนเองได้ (ความรู้สึกว่าควบคุมตัวเองได้) ชาวตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เน้นสติปัญญา มักจะเชื่อว่าเขาหรือเธอ "ควบคุม" (in control) และ "รับผิดชอบ" (in charge) ชีวิตของตน

พุทธศาสนาไม่ได้ขัดแย้งกับเรื่องนี้ ถึงแม้จะไม่มีวิญญาณหรือตัวตน แต่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ตามที่ เคนเนธ ซีเอน อธิบายเพิ่มเติม "มีเพียงกลุ่มที่ซับซ้อนขององค์ประกอบทางจิตและกายภาพ [ขันธ] ที่สืบทอดกันไปเรื่อย ๆ โดยดำเนินชีวิตอยู่บนผลของกรรมของมันเอง (fruits of its acts) เพราะสิ่งนี้เองที่สามารถควบคุมตนเองได้และสามารถใช้ความเพียรเพื่อทำให้ตนเองดีขึ้นได้ เพื่อที่จะบรรลุนิพพานหรือการหลุดพ้นโดยวินัยที่เหมาะสม" (หรือ — พุดในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องกับชาวตะวันตกในทางปฏิบัติมากขึ้น — เพื่อให้

ประสบความสำเร็จในกิจกรรมใด ๆ ที่ยั่งยืน, มีความพยายาม, ในงานศิลปะ, ในวิทยาศาสตร์, ในวิชาชีพ, ในธุรกิจ) ใช่ว่า มีสิ่งนั้นที่ควบคุม ซึ่งพระพุทธเจ้าเรียกว่า กรรม (karma) ไม่ใช่ตัวตน (not self)

สรุปแก่นสาร: บทสรุปนี้ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติควรเปลี่ยนจากการยึดติดใน "ฉัน" ไปสู่การตระหนักรู้ว่า "มีอยู่" (ความเป็นจริงของอนิจจัง) และกล่าวถึงความขัดแย้งของชาวตะวันตกที่เข้าใจหลัก อนัตตา ด้วยสติปัญญา แต่ยากที่จะยอมรับด้วยอารมณ์ความรู้สึก สุดท้าย ยืนยันว่าสิ่งที่ควบคุมกระบวนการต่าง ๆ และทำให้เกิดการพัฒนา คือ กรรม ไม่ใช่ ตัวตน

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 27)

การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ (INSIGHT-WISDOM CULTIVATION)

ด้วยหลัก กรรม (karma) เรามาถึงอีกหนึ่งแนวคิดที่ยากและมักถูกเข้าใจผิดในพุทธศาสนา คำจำกัดความที่เรียบง่ายแต่ถูกต้องก็คือ กรรมดีให้ผลดี, กรรมชั่วให้ผลชั่ว และผลนั้นจะถูกรับรู้ในชาตินี้และในชาติหน้าสำหรับชาวพุทธ กรรมชั่วที่บุคคลได้กระทำในชาตินี้หรือในชาติก่อนหน้าเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าทางจิตวิญญาณ หรือต่อการบรรลุการตรัสรู้ในชาตินี้ — ชาตินี้จึงมอบโอกาสหนึ่งในการ "ทำความสะอาดกระดาน" กล่าวคือ การสั่งสมกรรมดี, คุณงามความดี, ซึ่งเป็น กรรมดี (good karma)

นี่คือคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ กรรม ที่จัดทำโดย ฮัสตัน สมิธ (Huston Smith) ในหนังสือ The Religions of Man:

"(1) มีการเชื่อมโยง [ตามความเชื่อของชาวพุทธ] ที่เป็นด้ายแห่งความเป็นเหตุเป็นผลที่ร้อยเรียงแต่ละชีวิตเข้ากับชีวิตที่เคยมีมาและชีวิตที่จะตามมา นั่นคือ ทุกชีวิตอยู่ในเงื่อนไขที่เป็นอยู่เพราะวิถีทางของชีวิตที่เคยนำไปสู่มัน"

"(2) ท่ามกลางกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผลนี้ เจตจำนงของมนุษย์ยังคงเป็นอิสระ แม้ว่าความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโลกจะบ่งชี้ว่าการกระทำจะถูกติดตามด้วยผลลัพธ์ที่คาดเดาได้ แต่ผลลัพธ์เหล่านี้ไม่ได้พันนาการเจตจำนงของมนุษย์หรือกำหนดชะตากรรมของเขาโดยสมบูรณ์ มนุษย์ยังคงเป็น ผู้กระทำที่เป็นอิสระ (free agent) มีอิสระเสมอที่จะทำสิ่งที่เขาต้องทำ"

"(3) แม้ว่าประเด็นเหล่านี้จะสันนิษฐานถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงที่เป็นเหตุเป็นผลในชีวิต แต่ก็ ไม่มีสิ่งใดที่จำเป็นต้องใช้แนวคิดของ "ตัวตน" (notion of a lump of mental substance (a 'self')) ที่ถูกส่งต่อจากชีวิตหนึ่งไปสู่อีกชีวิตหนึ่ง ความประทับใจ, ความคิด, ความรู้สึก, 'กระแสแห่งการรู้ตัว' ('streams of consciousness'), 'ปัจจุบันขณะ' ('present moments') (กิจกรรมทางเจตจำนง) — ตามที่ ว็อลโฟลา ราฮูลา จะอธิบายต่อไป — สิ่งเหล่านี้คือทั้งหมดที่เรามี เราไม่พบสิ่งใดที่อยู่ภายใต้จิตวิญญานถาวร หากมีสิ่งมีชีวิตที่ยั่งยืน, ประธาน, ไม่ใช่วัตถุ, ก็ไม่สามารถพบได้"

สรุปแก่นสาร: หน้านี้อธิบายหลัก กรรม ว่าเป็นกฎแห่งเหตุและผลที่ส่งผลต่อชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต และให้ความชัดเจนว่ากรรมทำงานอย่างไรในบริบทของพุทธศาสนา โดยเน้นว่า แม้มีกฎแห่งกรรม แต่เจตจำนงของมนุษย์ยังคงเป็นอิสระ นอกจากนี้ยังต่อยอดหลัก อนัตตา อีกครั้งว่า ไม่มี "ตัวตน" ถาวรที่ถูกส่งต่อข้ามภพภูมิ มีเพียงกระแสของขั้นและกรรมเท่านั้น

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 28)

พระธรรม (THE DHAMMA)

... มิติที่สำคัญอื่น ๆ ของ กรรม ได้รับการอธิบายโดยพระภิกษุผู้คงแก่เรียนชาวศรีลังกา วัลโปล่า ราชูลา ในหนังสือ What the Buddha Taught:

"คำจำกัดความของ กรรม ในทัศนะของพระพุทธเจ้าเองควรถูกจำไว้: "เจตนาที่เราเรียกว่ากรรมนั้น เป็นไปในลักษณะของความตั้งใจ (volition) ที่ทำไปทางกาย, วาจา, และใจ" เจตนา (Volition) เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำทางจิต และหน้าที่ของมันคือ การนำพาจิตใจไปสู่การกระทำ ในขอบเขตของกิจกรรมที่ดี, ไม่ดี, หรือเป็นกลาง"

"มีเพียง การกระทำโดยเจตนา (volitional actions) เท่านั้น — เช่น เจตนา, ความมุ่งมั่น, ความมั่นใจ, ปัญญา, พลังงาน, ความปรารถนา, ความไม่พอใจหรือความเกลียดชัง, อวิชชา, อัตตา, ความคิดเกี่ยวกับตนเอง, ฯลฯ — ที่สามารถสร้าง ผลกรรม (karmic effects) ได้"

วัลโปล่า ราชูลา กล่าวเพิ่มเติมว่า: "ทฤษฎีเรื่องกรรมไม่ควรสับสนกับสิ่งที่เรียกว่า 'ศีลธรรมจรรยา' ('moral justice') หรือ 'รางวัลและการลงโทษ' ('reward and punishment') (แนวคิดเหล่านี้เกิดขึ้นจากมโนทัศน์ของ ผู้สูงสุด (supreme being) อันได้แก่ พระผู้เป็นเจ้าผู้พิพากษา ที่ตัดสินว่าอะไรถูกอะไรผิด...) ทฤษฎีเรื่องกรรมเป็นทฤษฎีเหตุและผล (theory of cause and effect) และปฏิกิริยา (reaction) ที่เป็นกฎธรรมชาติ (natural law) ที่ไม่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมหรือรางวัลและการลงโทษ การกระทำโดยเจตนาทุกอย่างสร้างผลดีหรือผลเสียแก่ตนเอง นี่คือคุณสมบัติโดยธรรมชาติของมัน, คือกฎของมันเอง"

ความเข้าใจเรื่อง กรรม จะนำมาซึ่งความเข้าใจที่ดีขึ้นต่อมุมมองของชาวพุทธเกี่ยวกับการเกิดใหม่ (rebirth) วัลโปล่า ราชูลา ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า:

"สิ่งที่ยากต่อการเข้าใจ (What is difficult to understand) ตามทฤษฎีของกรรม ก็คือ ผลของการกระทำ โดยเจตนา (effects of a volitional action) สามารถแสดงออกต่อไปได้แม้ในชีวิตหลังความตาย (even in a life after death) ณ ที่นี้เราต้องอธิบายว่าความตายตามทัศนะของพุทธศาสนาคืออะไร"

"เราได้เห็นไปแล้วว่าสิ่งมีชีวิตไม่ใช่สิ่งอื่นใดนอกจาก การรวมกันของพลังกายและพลังจิต (a combination of physical and mental forces or energies) อะไรคือ... "

สรุปแก่นสาร: หน้านี้ให้คำจำกัดความของ กรรม โดยเน้นว่ามันคือ เจตนา (volition) ที่แสดงออกทางการกระทำ และเป็น กฎธรรมชาติ (law of nature) ของเหตุและผล ไม่ใช่แนวคิดของรางวัลหรือการลงโทษจากผู้สูงสุด นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงหลักกรรมกับการเกิดใหม่ โดยกล่าวว่าผลกรรมสามารถส่งต่อไปยังชีวิตถัดไปได้ และเตรียมเข้าสู่การอธิบาย ความตายและการเกิดใหม่ ในแง่ของพลังงาน

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 29)

การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ (INSIGHT-WISDOM CULTIVATION)

... สิ่งที่เราเรียกว่า ความตาย (death) คือ การหยุดทำงานโดยสมบูรณ์ของร่างกายทางกายภาพ (total non-functioning of the physical body) พลังงานและแรงทั้งหมดนี้จะหยุดลงพร้อมกับการหยุดทำงานของร่างกายหรือไม่? พุทธศาสนาตอบว่า ไม่ เจตจำนง (Will), ความตั้งใจ (volition), ความปรารถนา (desire), ความกระหายที่จะมีอยู่ (thirst to exist), ที่จะดำเนินต่อไป, จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นพลังอันมหาศาลที่ขับเคลื่อนสรรพชีวิต, สรรพสิ่งที่มีอยู่ทั้งหมด, ที่ขับเคลื่อนโลกทั้งใบ นี่คือพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ตามหลักพุทธศาสนาแล้ว พลังนี้ไม่ได้หยุดลงเมื่อร่างกายไม่ทำงานซึ่งคือความตาย แต่มันจะสำแดงตัวเองในรูปแบบอื่น สร้างการกลับมา มีอยู่ (producing re-existence) ซึ่งถูกเรียกว่า การเกิดใหม่ (rebirth)

บางคนอาจถามว่า: ถ้ามีการเกิดใหม่ ทำไมฉันจำชีวิตก่อนหน้านี้ไม่ได้? คำตอบของพระพุทธเจ้าคือ พลังความจำของคุณไม่แข็งแรงพอ รูปแบบของการเจริญสมาธิภาวนาในพุทธศาสนาได้เน้นให้เห็นถึงการขาดความสามารถในการจดจำนี้ มันเรียกร้องให้ผู้ทำสมาธิจดจำกิจกรรมของวันก่อนหน้า — กิจกรรมที่ละเอียด — ในลำดับย้อนกลับตามลำดับเวลาตั้งแต่ตอนเข้านอนจนถึงตอนตื่นนอน จากนั้นให้จดจำกิจกรรมของวันก่อนหน้าต่อไปเรื่อย ๆ เป็นเรื่องยากมาก

ถึงกระนั้นก็ตาม บางคนก็สามารถจดจำเหตุการณ์บางอย่างจากอดีตของเราได้ แม้กระทั่งในวัยเด็กตอนต้น แต่ก็ไม่สามารถ — เนื่องมาจากความบอบช้ำทางจิตใจ — จำการเกิด ได้ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ในชาติก่อนหน้า มีบางคนอ้างว่าพวกเขาสามารถจำได้ และอาจจะเป็นจริงก็ได้ การฝึกที่เคร่งครัดที่กำหนดให้ลามะองค์ต่อไปในพุทธศาสนาแบบทิเบตต้องจดจำและระบุสิ่งของที่ตนเองเคยครอบครองในชาติก่อน แสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อดังกล่าวอยู่

พระพุทธเจ้าตรัสว่า การเจริญสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ สามารถทำให้สามารถระลึกถึงชีวิตในอดีตได้หนึ่งชาติ และเชื่อกันว่าพระภิกษุบางรูปได้พัฒนาความสามารถในการระลึกได้ ไม่เพียงแต่ชีวิตในอดีตของตนเองเท่านั้น แต่รวมถึงชีวิตในอดีตของบุคคลอื่น ๆ ทั้งหมดด้วย

สรุปแก่นสาร: หน้านี้อธิบายว่า ความตาย คือการหยุดทำงานของร่างกาย แต่พลังงานแห่งเจตจำนงและความปรารถนา (ตัณหา) ซึ่งเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ยังคงอยู่และ สร้างการเกิดใหม่ (rebirth) ในรูปแบบอื่น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเหตุผลที่คนส่วนใหญ่จำชาติก่อนไม่ได้ (ความจำไม่แข็งแรงพอ) แต่การฝึกสมาธิที่สม่ำเสมอสามารถทำให้ระลึกถึงชีวิตในอดีตได้

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 30)

พระธรรม (THE DHAMMA)

(ผมเคยถามเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่งที่สันกำแพง ไกลเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุ 90 ปี ว่าท่านมีความสามารถในการระลึกชาติ] นี่หรือไม่ ท่านตอบว่าเป็นคำถามที่พระสงฆ์ไม่ได้รับอนุญาตให้ตอบตามพระวินัย เพราะการตอบว่า "ใช่" อาจเป็นการโอ้อวด ในขณะที่การตอบว่า "ไม่" อาจเป็นความไม่จริง พระสงฆ์ไม่สามารถอ้างการบรรลุ, ฤทธิ์อำนาจ, หรือระดับของการตรัสรู้ใด ๆ ได้ ถึงกระนั้น ผมก็ตีความรอยยิ้มอย่างอ่อนโยนของเจ้าอาวาสรูปนี้ที่มองลงมาจากแท่นที่สูงกว่าว่าเป็นคำตอบ)

การไม่เชื่อในการ เกิดใหม่ (rebirth) ถูกจัดว่าเป็น มิจฉาทิฐิ (Wrong View) ในพุทธศาสนา เพราะมันสื่อถึงการไม่เชื่อใน กรรม (karma) ซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบของการเกิดใหม่ (การเกิดใหม่เองเกิดจาก ตัณหา (tanhā), ส่วนรูปแบบของการเกิดใหม่เกิดจาก กรรม) การไม่เชื่อใน กรรม คือการปฏิเสธความจำเป็นที่จะต้องประพฤติดุขด้วยศีลธรรม ไม่เพียงแต่จากสำนึกในคุณธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเชื่อมั่นที่ว่า ผลของกรรม (harvest of karma) จะถูกเก็บเกี่ยวไม่เพียงแค่นี้ชาตินี้ แต่ในชาติถัดไปด้วย... และกว่าจะบรรลุการตรัสรู้ได้จะต้องใช้เวลาหลายชาติ ชาวพุทธที่มี สัมมาทิฐิ (Right View) ย่อมเชื่อใน กรรม และในการเกิดใหม่

ตามความเชื่อของชาวพุทธ พลังกรรมของการเกิดใหม่ของบุคคลอาจปรากฏในหลายรูปแบบ — ทั้งแมลง, สัตว์, เทพที่ไม่มีรูปร่าง, และวิญญาณที่ถูกทรมาน, และแน่นอน, รวมถึงการเกิดเป็น มนุษย์ ซึ่งเป็นรูปแบบของการเกิดใหม่ที่พึงปรารถนาที่สุด เพราะ มีแต่มนุษย์เท่านั้นที่มีโอกาสบ่มเพาะการประพฤติดุขทางศีลธรรม, วินัยทางจิต, และปัญญา/วิปัสสนาญาณ — คือ กรรมของตนเอง — เพื่อยุติวงจรของการเกิดใหม่และบรรลุ นิพพาน (nirvana)

พุทธศาสนายอมรับ ภพภูมิทั้งหก (six realms of existence) โดยมีสองภพภูมิที่เป็นสุข และสี่ภพภูมิที่เป็นทุกข์ สองภพภูมิที่เป็นสุขคือภพภูมิของ เทพ (gods) ที่อาศัยอยู่ในสวรรค์ และภพภูมิของ มนุษย์ ที่อาศัย

อยู่บนโลก เทพ มีลักษณะคล้ายกับเทวดา พวกเขาอยู่ภายใต้ ทุกข์ น้อยกว่าเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ แต่พวกเขายังไม่ได้บรรลุ นิพพาน

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 31)

การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ (INSIGHT-WISDOM CULTIVATION)

... ภพภูมิที่เป็นทุกข์สี่ภพภูมิ ได้แก่ ภพภูมิของ อสูรกาย (Titans (Asuras)) ซึ่งถูกขับออกจากภพภูมิของเทพเนื่องจากความขี้ทะเลาะของพวกเขา; เปเรต (Hungry Ghosts) ซึ่งมีจิตใจจดจ่ออยู่กับความอยากที่ไม่รู้จักพอ; สัตว์เดรัจฉาน (Animals) ซึ่งมีจิตใจอยู่ตรงกลางของอาหารและเพศสัมพันธ์; และ สัตว์นรก (Hell-Wraiths) ผู้ที่เกิดในภพภูมิที่เป็นทุกข์เหล่านี้คือบุคคลที่ได้บ่มเพาะ โลภะ (greed) (เปเรตและอสูรกาย), โทสะ (aversion) (สัตว์นรกและอสูรกาย), และ โมหะ (delusion) (สัตว์เดรัจฉาน) ในช่วงชีวิตของตน

มีชาวตะวันตก — และแม้แต่ชาวเอเชีย — ที่มองว่าภพภูมิต่าง ๆ ที่มองไม่เห็นและผู้อาศัยในภพภูมินั้นเป็น สถานะทางจิตวิทยา (psychological states) มากกว่าเป็นสถานที่จริงและเป็นสิ่งมีชีวิตจริง อย่างไรก็ตาม, ก็มีผู้ที่เชื่อในความเป็นจริงของภูตผี, วิญญาณ, เทพเจ้า และอื่น ๆ อย่างสมบูรณ์ (คนไทยหลายคนก็เป็นเช่นนั้น) และก็มีผู้ที่กล่าวว่า, ในความหมายของ อไญยนิยม (agnostic sense), "ใครจะรู้? อาจจะเป็นจริงก็ได้" ผมปล่อยให้ผู้อ่านแต่ละคนตัดสินเอง

พระพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวถึงตัวอย่างหลายประการของการที่ กรรม ส่งผลต่อการเกิดใหม่ ดังนี้:

ถ้าบุคคลมีแนวโน้มที่จะ ฆ่า, ชีวิตหน้าของเขาจะมี ช่วงชีวิตที่สั้น

ถ้าบุคคลมีแนวโน้มที่จะ ทำร้ายผู้อื่น และทำให้สัตว์ต้องทนทุกข์, ชีวิตหน้าของเขาจะมี สุขภาพไม่ดี

ถ้าบุคคลมีแนวโน้มที่จะ โกรธ, ชีวิตหน้าของเขาจะมี รูปร่างหน้าตาไม่ดี

ถ้าบุคคล ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อพระภิกษุ, ชีวิตหน้าของเขาจะ ยากจน

ถ้าบุคคล ริษยา... ไม่สำคัญ

ถ้าบุคคล ดื้อรั้นและเย่อหยิ่ง... เป็น คนชั้นต่ำ

ถ้าบุคคล ไม่แสวงหาคำสอน ของพระภิกษุ... โง่เขลา

พระองค์ตรัสว่าผลลัพธ์ที่เป็นไปในทางตรงกันข้ามก็เป็นจริงเช่นกัน: อายุยืน สำหรับผู้ที่ไม่ฆ่า; สุขภาพดี สำหรับผู้ที่ไม่ทำร้ายผู้คนหรือสัตว์; รูปร่างหน้าตาดี สำหรับผู้ที่ไม่...

คำแปลภาษาไทย: บทที่สี่ (หน้า 32)

พระธรรม (THE DHAMMA)

... ต่อต้านความโกรธ; ความมั่งคั่งและความเจริญรุ่งเรือง สำหรับผู้มีเมตตาและเอื้อเฟื้อ; ชีวิตที่มีอิทธิพล สำหรับผู้ที่ไม่ริษยา; การเกิดใหม่ในตระกูลสูง สำหรับผู้ที่ไม่ดื้อรั้นและเย่อหยิ่ง; ชีวิตแห่งปัญญา สำหรับผู้ที่แสวงหาคำสอนของพระภิกษุ

(ผมมักจะได้ยินชาวพุทธไทยอธิบายพฤติกรรมและสถานะของผู้คนบนพื้นฐานของ กรรมในอดีต ของพวกเขา เช่น: "คุณขุน—ชายผู้มั่งคั่งและมีอำนาจ — ต้องทำบุญมากมายในชีวิตก่อน" "ขอทานที่อยู่บนถนนคนนั้นต้องตระหนี่ถี่เหนียวและโหดร้ายมากในชีวิตก่อน" "ลุงของฉันปวดท้องมาก เพราะในชีวิตก่อนเขาเกลียดสุนัขและเตะพวกมันเข้าที่ท้อง")

ตอนนี้เรามารู้ถึง นิพพาน (nirvana) ซึ่งเป็นจุดสูงสุดของการปฏิบัติตาม อริยมรรคมีองค์แปด อย่างต่อเนื่อง; ของการตระหนักรู้ถึงความเป็นจริงของ ทุกข์, อนิจจัง, และอนัตตา; ของการได้รับการปลดปล่อยจาก โลภะ, โทสะ, และโมหะ; ของการดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรม, มีสมาธิ, และมีปัญญา

บุคคลที่บรรลุ นิพพาน ผู้ซึ่งได้ตรัสรู้แล้วอย่างแท้จริง จะ ไม่เกิดอีก จะหลุดพ้นจากความต่อเนื่องของ ทุกข์ สิ่งนี้ ไม่ได้ หมายถึงการสูญสิ้นไปของชาวพุทธที่เรียกว่า ตัณหา, ทุกข์, และขันธ แต่เป็นการ รวมตัวเข้ากับ สากลโลก (absorption into the universal) การสำแดงของพลังงานที่อยู่นอกเหนือการเกิดใหม่และ นอกเหนือความสิ้นสุด

เอ็ดเวิร์ด คอนซ์ (Edward Conze) ได้กล่าวไว้ใน Buddhism: Its Essence and Development ว่า: "เราได้รับแจ้ง (โดยชาวพุทธ) ว่า นิพพานนั้นเป็นสิ่งถาวร, มั่นคง, ไม่เปลี่ยนแปลง, ไม่เคลื่อนไหว, ไร้กาลเวลา, ไร้การเกิด, และไม่ถูกปรุงแต่ง; คือ พลัง, ความสุข, ที่หลบภัยที่ปลอดภัย, ที่พักพิง ที่ปลอดภัยจากการถูกโจมตี; คือ สัจธรรมแท้จริง (the real Truth) และ ความสูงส่งสูงสุด (the supreme)..."

คำแปลภาษาไทย: บทสรุป (หน้า 34)

พระธรรม (THE DHAMMA)

... [นั่นคือ การบ่มเพาะทางจิต, หรือสมาธิ] การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ด้วย [นั่นคือ การบ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ] นี่คือการสอนของพระพุทธเจ้า

และตอนนี้เราจะหันไปกล่าวถึงพระบรมครูผู้ยิ่งใหญ่เอง

สรุปแก่นสาร: หน้านี้เป็นการสรุปหลักการทั้งหมดของพุทธศาสนาที่ได้กล่าวถึงในบทต่าง ๆ ว่าประกอบด้วย การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งบรรลุได้ด้วยการ บ่มเพาะปัญญา/วิปัสสนาญาณ ซึ่งเป็นหัวใจของการสอนของพระพุทธเจ้า ก่อนที่จะเข้าสู่บทต่อไป (ที่ไม่ได้ปรากฏในเอกสารนี้) ว่าด้วยพระพุทธเจ้าเอง

สรุปโดยรวมทั้งหมด:

ผมได้แปลเนื้อหาทั้งหมดที่คุณได้อัปโหลดมา ตั้งแต่หน้า 7 ถึงหน้า 34 ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ซึ่งครอบคลุมหลักธรรมพื้นฐานที่สำคัญของพุทธศาสนา ตั้งแต่ อริยมรรคมีองค์แปด จนถึง นิพพาน